

FAIRTRADE

Näin se tehdään!

Opas kaupungin reiluttamiseen

Sisällys

Maailma muuttuu kun sitä muutetaan!	3	Vie reiluus työpaikalle	32
Mikä se on?	5	Vaikuta tapahtumissa	34
Mikä Reilun kaupan kaupunki?	6	Tapahtumanjärjestäjän viisi tärkeintä ominaisuutta	35
Reilun kaupan kaupunki – maailmanlaajuinen liike	7	Vaikuta mediassa	38
Reilun kaupan kaupungit maailmalla	8	Näin tiedotat kiinnostavasti	39
Reilun kaupan kaupungit Suomessa	10	Valloita verkko	40
		Levitä tietoa	42
Mitä vaaditaan?	13	Reiluja hankintoja	45
Mitä ovat eettiset julkiset hankinnat?	14	Kuntia kannustetaan kestävämpiin hankintoihin	46
Reilun kaupan kaupungin kriteerit	15	Julkisia toimijoita ohjaa hankintalaki	47
Kaupunki myös kehittyy ja tukee hanketta	20	Näitä saatetaan kysyä	48
Näin se tehdään!	23	Lisätietoa	51
Toimi kriteerien täyttymiseksi	24	Reilun kaupan kaupunki -kampanjan aikajana	52
Vaadi valikoimaa kaupassa	26		
Reiluta kahviloissa, ravintoloissa ja hotelleissa	28		
Vaikuta seurakunnassa	30		

Maailma muuttuu kun sitä muutetaan!

Kuva: Tomi Jarva

Yli 1 700 Reilun kaupan kaupunkia ja kuntaa kaikkialla maailmassa ovat osoitus siitä, että myös julkinen sektori voi kantaa vastuuta ihmisten hyvinvoinnista. Reilun kaupan kaupunkia ei kuitenkaan olisi olemassa ilman ihmisiä, jotka omilla ideoillaan ja aktiivisella toiminnallaan ovat vieneet kampanjaa eteenpäin.

Kansalaiset, virkamiehet, järjestöt, koulut, seurakunnat ja yritykset ovat kaikissa jo olemassa olevissa Reilun kaupan kaupungeissa tehneet yhteistyötä arvonimen saamiseksi.

Paikallisella yhteistyöllä on saavutettu konkreettisia tuloksia, jotka näkyvät lisääntyvänä hyvinvointina kehitysmaiden työntekijöiden arjessa. Kun me täällä pohjoisessa valitsemme useammin Reilun kaupan tuotteita, on yhä useammalla ihmisellä etelässä mahdollisuus tulla toimeen omalla työllään, kouluttaa lapsensa, päättää itse omasta tulevaisuudestaan ja huolehtia ympäristöstään.

Tästä oppaasta löydät vinkkejä siihen, miten sinun kotikaupunkisi voi tulla Reilun kaupan kaupungiksi. Pienillä teoilla on merkitystä, ja jokainen meistä voi vaikuttaa. Kampanjointia tehdään tälläkin hetkellä monissa suomalaisissa kaupungeissa. Kenties juuri sinun kotipaikkasi on se seuraava!

www.reilukaupunki.fi

Mikä se on?

Reilun kaupan kaupungin arvonimi myönnetään kaupungille, joka on sitoutunut käyttämään eettisesti kaikkien kaupunkilaisten yhteisiä varoja, verorahoja.

Reilun kaupan kaupungin arvonimi on saanut alkunsa yksittäisten kaupunkilaisten aloitteesta Iso-Britanniassa, ja yhä edelleen Reilun kaupungin tekevät aktiiviset kaupunkilaiset. Reilun kaupan kaupungissa paikalliset yritykset, yhdistykset, seurakunnat, kaupunkilaiset ja kaupunki toimivat yhdessä eettisten julkisten hankintojen puolesta.

Seuraavilla sivuilla kerrotaan, mikä on Reilun kaupan kaupunki ja miten sellaiseksi tullaan.

Kuva: Anne Pitkänen

Mikä Reilun kaupan kaupunki?

Reilun kaupan kaupunki ja Reilun kaupan kunta ovat arvonimiä kaupungeille ja kunnille, jotka omilla hankinnoillaan haluavat edistää kestävää kehitystä ja Reilua kauppaa. Arvonimen saamiseksi kunnat ja kaupungit sitoutuvat täyttämään Reilun kaupan kaupungin kriteerit.

Reilu kaupunki toimii yhdessä paikallisten seurakuntien, koulujen, yhdistysten ja yritysten kanssa tavoitteenaan lisätä Reilun kaupan tuotteiden tunnettuutta, saatavuutta ja käyttöä sekä kasvattaa tietoisuutta julkisten hankintojen eettisyydestä. Arvonimi onkin osoitus hyvästä yhteistyöstä eri sidosryhmien välillä kestäväen kehityksen mukaisten hankintojen tekemiseksi.

Arvonimen myöntää Suomessa Reilu kauppa ry. Arvonimi myönnetään vuodeksi kerrallaan. Vuotuisissa raporteissaan kaupungin tulee osoittaa konkreettisia tuloksia toiminnastaan eettisen kuluttamisen lisäämiseksi.

Reilun kaupan kaupunki – maailmanlaajuinen liike

Idea Reilun kaupan kaupungista on kotoisin Iso-Britanniasta, jossa sen laittoivat liikkeelle kehitysyhteistyöjärjestö Oxfamin vapaaehtoiset. Maailman ensimmäinen Reilun kaupan kaupunki Garstang sai arvonimensä vuonna 1999. Arvonimen kaupungille myönsi Fairtrade Foundation, joka on Reilun kaupan edistämisyhdistystä vastaava yhdistys Iso-Britanniassa.

Garstangista liikkeelle lähtenyt ajatus kaupunkien eettisyydestä kertovasta arvonimestä on sittemmin levinnyt Iso-Britannian ja Euroopan kautta koko maailmaan. Tällä hetkellä reilun kaupan kaupunkeja löytyy niin Euroopasta, USA:sta, Kanadasta, Uudesta Seelannista kuin Australiastakin.

Vuoden 2011 keväällä arvonimen sai myös ensimmäinen aasialainen kaupunki Kumamoto Japanissa, ja lisäksi Afrikassa ja Etelä-Amerikassa ollaan herättelemässä ajatusta tuottajayhteisöjen omasta Reilun kaupan kaupunki -arvonimestä.

Kuva: Fairtrade Foundation

”Kun ensimmäisen kerran esitimme ajatuksen Reilun kaupan kaupungeista täällä Garstangissa toiveenamme oli, että ihmiset innostuisivat toimimaan yhdessä kehitysmaiden ihmisten hyväksi. Uskoimme kyllä, että saisimme ihmisiä mukaan omassa kaupungissamme, mutta missään vaiheessa emme uskoneet että voisimme inspiroida ihmisiä ympäri maailmaa! Jos muutaman ihmisen liikkeelle laittama ajatus voi levitä maailmanlaajuiseksi kampanjaksi, voi kenen tahansa aloite saada aikaan muutoksen omassa kotikaupungissa!”

Bruce Crowther, Garstang

Reilun kaupan kaupungit maailmalla

Vuoden 2016 alussa jo yli 1 700 kaupunkia ympäri maailman on saanut Reilun kaupan kaupungin arvonimen.

MALMÖ – RUOTSIN REILUN KAUPAN PÄÄKAUPUNKI

Malmö sai Reilun kaupan kaupunki -arvonimen ensimmäisenä ruotsalaisena kaupunkina vuonna 2006. Reilun kaupan periaatteet ja tuotteet ovatkin jo juurtuneet osaksi asukkaiden ja yritysten arkipäivää.

Tällä hetkellä kaupungista löytyy yli 100 liikettä, joista voi hankkia Reilun kaupan tuotteita. Kaupungissa toimii myös täysin Reilun kaupan suklaasta tuotteensa valmistava suklaatehdas. Kaupungin kaikkien yksiköitten käyttämästä kahvista 61 % on Reilu kauppa -sertifioitua, ja esimerkiksi Reilun kaupan banaaneja hankitaan vuosittain yli 25 tonnia.

Keväällä 2012 Fairtrade Sverige -yhdistys myönsi Malmö kaupungille lisäarvonimen, jolla Malmö nimettiin Ruotsin Reilun kaupan pääkaupungiksi.

LONTOO ON MAAILMAN SUURIN

Lontoo on väkiluvultaan maailman suurin Reilun kaupan kaupunki. Vuonna 2008 Reilun kaupan kaupungin arvonimen saanut Lontoo on sitoutunut sekä käytännössä että strategiassaan edistämään Reilun kaupan tuotteiden kulutusta.

Kaupunki tekee myös näkyvää mediatyötä esimerkiksi brittien Reilun kaupan viikon aikana Lontoossa vieräilevä ei voi välttyä törmäämästä kampanjan tapahtumiin. Lontoolaiset yritykset ovat vahvasti mukana, ja kaupunki onkin käyttänyt koko ajan lisääntyvää vastuullisten liikkeiden määrää myös valttinaan matkailumarkkinoinnissa.

Vuoden 2012 Lontoon kesäolympialaisissa järjestelyorganisaatio vaatii kilpailujen ruokatarjoajilta erityistä vastuullisuutta. Niinpä kaikki kisojen aikana tarjoiltavat teet, kahvit, banaanit ja sokeri ovat Reilu kauppa -sertifioituja.

BRUGESISSA YRITYKSET OVAT MUKANA

Belgialainen Brugesin kaupunki sai Reilun kaupan kaupunki -arvonimen vuonna 2008. Kaupungissa siirryttiin aivan aluksi käyttämään Reilun kaupan kahvia, teetä, viiniä ja appelsiinimehua.

Arvonimi otettiin vastaan näyttävän paraatin saatelemana, ja myös alkuinnostuksen jälkeen kaupungissa on keksitty innovatiivisia tapoja kannustaa yrittäjiä tukemaan Reilua kaupaa. Kaupunki on esimerkiksi tarjonnut Reilun kaupan tuotteita tarjoaville pienille yrittäjille ilmaista mainostilaa omissa viestintävälineissään.

Kaupunki on myös tuottanut opetusmateriaalia Reilun kaupan teemoista paikallisten koulujen ja yritysten käyttöön.

Kuva: Jonas Lövendahl

Reilun kaupan kaupungit Suomessa

Suomessa Reilun kaupan kaupungin arvonimen ovat vuoden 2016 alkuun mennessä saaneet Tampere, Joensuu, Espoo, Pori, Vantaa, Viitasaari, Lahti, Lempäälä, Riihimäki, Helsinki ja Lohja. Utajärven ja Kirkkonummen kunnat ovat Reilun kaupan kuntia.

TAMPERE – ENSIMMÄINEN SUOMESSA

Tampereen Aterian ympäristöohjelman keskeiseksi tavoitteeksi on kirjattu Reilun kaupan- ja luomutuotteiden määrän kasvattaminen. Tampereen kaupunki on myös tehnyt pitkäjänteistä urheiluseurayhteistyötä Ilves-naisten jalkapallojoukkueen kanssa, joka on esimerkiksi pelannut Reilun kaupan kaupunki -logolla varustetuissa peliasuissa.

”Reilun kaupan kaupungin arvonimi ja tuotteet ovat luonnollinen osa Tampereen kaupungin kestävä kehityksen käytäntöjä, joita tuemme kaupungin toiminnassa. Vastuullisten ja ympäristöä säästävien hankintojen kriteerit ovat meillä ajankohtainen keskustelunaihe, kun mm. kaupungin uusia hankintaohjeita viedään käytäntöön.”

Ympäristöpäällikkö Kaisu Anttonen, Tampereen kaupunki

Kuva: Ilves-naiset

Kuva: Ville Moilanen

Kuva: Omnia Espoo

JOENSUUKIN ON!

Joensuussa Reilu kauppa on otettu itsestään selväksi osaksi kaupungin tekemistä. Kaupunginjohtajan isännöimissä tilaisuuksissa pöydässä on Reilun kaupan kahvia, ja vuosittain vietettävän Joensuu-päivän yhteydessä reilut aamukahvit tarjotaan kaikille kaupunkilaisille. Kaupungin järjestämässä iltatilaisuuksissa tarjolla on Reilun kaupan viiniä.

”Joensuussa halu Reilun kaupan kaupungiksi lähti kaupunkilaisen ja valtuutettujen toiveesta. Arvonimi on herättänyt mielenkiinnosta ja kaupunkilaiset, yritykset ja yhteisöt ovat ottaneet toimintatavan omakseen.”

Jari Horttanainen, kaupunginsihteeri, Joensuun kaupunki

ESPOO URANURTAJANA PÄÄKAUPUNKISEUDULLA

Espoossa Reilu kauppa näkyy ja kuuluu. Vuonna 2011 Espoon kaupungin liikelaitos Espoo Cateringin toimipisteissä nautittiin 5 500 kiloa Reilun kaupan banaaneja ja 8 000 kiloa Reilun kaupan kahvia. Kaupunki on myös kahteen otteeseen juhlistanut Reilun kaupan kaupunki -arvonimen vuotuista merkkipäivää tarjoamalla kaikille kaupungin koululaisille ja päiväkotilapsille Reilun kaupan banaanit.

”Asiakkaamme ovat olleet tyytyväisiä Reilun kaupan tuotteisiin, ja ne ovat tehneet hyvin kauppansa. Reilun kaupan kahvin ja hedelmien ohella meille on tullut kahviloihin myyntiin tuorehjuja, jotka ovat osoittautuneet suosituiksi.”

Riitta Kotilainen, ruokapalveluiden suunnittelija, Espoo Catering

Mitä vaaditaan?

Reilun kaupan kaupungin tai -kunnan arvonimen saadakseen kaupungin tai kunnan tulee toimia aktiivisesti Reilun kaupan ja kestävämpien hankintojen edistämiseksi.

Reilun kaupan kaupungin kriteerit voidaan kiteyttää viiteen askeleeseen: Reilun kaupan tuotteiden käyttö kaupungin tilaisuuksissa, arvonimen hakemista tukevan kannatustyöryhmän perustaminen, Reilun kaupan tuotteiden myyminen paikallisissa yrityksissä, Reilun kaupan tuotteiden käyttäminen paikallisten yhteisöiden (kuten seurakuntien) tilaisuuksissa sekä viimeisimpänä kaupungin oma viestiminen Reilusta kaupasta ovat edellytyksenä arvonimen saamiseksi.

Seuraavilla sivuilla Reilun kaupan kaupungin kriteereihin perehdytään syvällisemmin.

Mitä ovat eettiset julkiset hankinnat?

”Julkisilla hankinnoilla tarkoitetaan sellaisia tavara-, palvelu- ja rakennusurakkahankintoja, joita valtio, kunnat ja kuntayhtymät, valtion liikelaitokset sekä muut hankintalainsäädännössä määritellyt hankintayksiköt tekevät oman organisaationsa ulkopuolelta.”

Työ- ja elinkeinoministeriö

Julkiset hankinnat ovat ostoksia, joita kunnissa päivittäin tehdään kaikkien suomalaisten yhteisillä varoilla, verorahoilla. Kehitysmaista Suomeen tuotavien tuotteiden osuus on myös verovaroin tehdyissä hankinnoissa kasvanut jatkuvasti, ja kasvava kehitysmaatuonti lisää tuotteisiin liittyviä eettisiä riskejä.

Monien kehitysmaatuotteiden taustalta löytyy merkittäviä ihmisoikeusloukkauksia. Kansainvälinen työjärjestö ILO arvioi, että maailmassa on esimerkiksi noin 215 miljoonaa 5–14-vuotiaasta lapsityöntekijää. Lapsityöstä suuri osa tapahtuu maataloudessa.

Suomalaisten enemmistö tukee eettisten näkökohtien huomiointia julkisissa hankinnoissa: suomalaisista 84 % ei halua, että julkisilla varoilla hankitaan tuotteita, joiden tuotannossa on käytetty lapsityövoimaa tai loukattu muulla tavoin työntekijöiden oikeuksia. Reilu kauppa tarjoaa julkisiin hankintoihin vaihtoehdon, joka vastaa suomalaisten arvoja.

Reilun kaupan kaupungin kriteerit

1.

KAUPUNKI KÄYTTÄÄ REILUN KAUPAN TUOTTEITA

Reilun kaupan kaupunki -arvonimi on merkki siitä, että kaupunki sitoutuu vastuullisuuden ja kestäväen kehityksen teemoihin omissa hankinnoissaan. Jo ennen arvonimen myöntämistä kaupungilla tulee olla käytössä tiettyjä tuotteita, jotka viestivät kaupungin työntekijöille ja kaupunkilaisille siitä, että kestävämpiä hankintoja toteutetaan myös konkreettisesti.

Tämä tarkoittaa, että:

- Kunta tai kaupunki siirtyy valtuuston päätöksellä käyttämään Reilun kaupan periaatteiden mukaisesti tuotettua kahvia ja teetä kaupungintalolla ja kaikissa kaupungin omissa tilaisuuksissa.
- Kaupunki käyttää säännöllisesti myös jotakin muuta Reilun kaupan tuotetta, kahvin ja teen lisäksi.
- Kaupunki lisää aktiivisesti reilun kaupan tuotteiden käyttöä, joko ottamalla käyttöön uusia tuotteita tai lisäämällä jo käytössä olevien tuotteiden volyymeitä.

VINKKI

Jo ennen arvonimen hakemista kannattaa keskustella ruokapalveluista ja muista hankinnoista vastaavien tahojen kanssa hankittavista tuotteista. Pitkän tähtäimen suunnittelu mahdollistaa pitkäjänteisen työn!

Reilun kaupan
tuotteet tunnistaa
tästä merkistä

2.

KAUPUNGISSA TOIMII KANNATUSTYÖRYHMÄ

Reilun kaupan kaupungeissa toimii paikallinen kannatustyöryhmä. Kannatustyöryhmä seuraa, että arvonimeen vaaditut kriteerit täyttyvät myös arvonimen saamisen jälkeen.

Kannatustyöryhmässä myös ideoidaan uutta toimintaa ja mietitään keinoja Reilun kaupan kaupunki-arvonimen hyödyntämiseksi.

- Arvonimen myöntämisen jälkeen kannatustyöryhmä valvoo kriteerien noudattamista ja raportoi niistä Reilun kaupan edistämisyhdistykselle vuosittain.
- Kannatustyöryhmässä on mukana toimijoita yhteiskunnan eri osa-alueilta: paikallisista yhdistyksistä, seurakunnista ja yrityksistä.
- Työryhmässä tulee olla vähintään yksi kaupungin ja yksi seurakunnan edustaja.

VINKKI

Kannatustyöryhmän kokoa ei ole rajattu – tärkeintä on, että mukaan saadaan aktiivisia ihmisiä toimimaan Reilun kaupan edistämiseksi.

3.

REILUN KAUPAN TUOTTEITA ON VALIKOIMISSA

Jotta kaupunki tai kunta voi saada arvonimen, tulee sen asukkailla olla mahdollisuus nauttia Reilun kaupan tuotteita myös paikallisissa yrityksissä. Reilun kaupan kahvia, teetä tai muita tuotteita tarjoavat toimijat ovat tärkeitä myös Reilun kaupan näkyvyyden kannalta, ja tämän vuoksi yrityksiä onkin tärkeää saada mukaan. Onhan Reilun kaupan kaupunki -arvonimi koko kaupungin yhteinen asia!

Ennen arvonimen hakemista kannatustyöryhmä varmistaa sen, että riittävän monessa paikallisessa kahvilassa, ravintolassa ja hotellissa on tarjolla Reilun kaupan tuotteita. Vaadittujen kahviloiden, ravintoloiden ja hotellien määrä riippuu kaupungin asukasluvusta.

VINKKI

Kannattaa myös muistaa, että jotkut valtakunnalliset ketjut käyttävät Reilun kaupan tuotteita toimipisteisään ympäri Suomen. Kun lasketaan Reilun kaupan tuotteita tarjoavia kahviloita, ravintoloita ja hotelleja, lasketaan jokainen ketjun toimipaikka omaksi yksikökseen.

Kunnan tai kaupungin asukasluku

Reilun kaupan tuotteita tarjoavia kahviloita, ravintoloita tai hotelleja vähintään

alle 5 000	1
5 000–10 000	3
10 000–20 000	5
20 000–50 000	8
50 000–100 000	10
100 000–200 000	15
yli 200 000	20

REILUN KAUPAN TUOTTEET OVAT KÄYTÖSSÄ

Reilun kaupan tuotteita käyttävät seurakunnat, työpaikat, järjestöt ja urheiluseurat ovat tärkeitä tukijoita Reilun kaupan kaupunki -hankkeelle. Usein ne ovat kotikaupungissaan aktiivisia toimijoita, jotka ovat valmiita viemään Reilun kaupan viestiä eteenpäin.

Reilun kaupan kaupungin seurakunnissa käytetään Reilun kaupan kahvia. Reilun kaupan seurakunnat edustavat vähintään puolta kaupungin kaikkien seurakuntien jäsenmäärästä.

Lisäksi työpaikat, seurakunnat ja yhdistykset käyttävät Reilun kaupan tuotteita, esimerkiksi kahvia ja teetä, ja mainitsevat siitä Reilun kaupan tiedotusmateriaalin avulla tai kotisivuillaan. Vaadittujen työpaikkojen ja yhdistysten määrä riippuu kaupungin asukasluvusta.

Kunnan tai kaupungin asukasluku

Reilun kaupan tuotteita käyttäviä työpaikkoja tai yhdistyksiä vähintään

alle 5 000	5
5 000–10 000	10
10 000–20 000	12
20 000–50 000	15
50 000–100 000	20
100 000–200 000	30
yli 200 000	50

KAUPUNKI VIESTII JA OSALLISTUU

Kaupunki järjestää tilan infopisteelle, jossa kaupunkilaisille on jaossa tietoa Reilun kaupan järjestelmästä ja tuotteista. Lisäksi Reilun kaupan kaupunki osallistuu Reilun kaupan viikkoihin kerran vuodessa järjestämällä teemaan liittyvän tilaisuuden tai tapahtuman.

Kannatustyöryhmä työskentelee aktiivisesti kasvattaakseen kaupunkilaisten tietoa Reilusta kaupasta ja Reilun kaupan kaupungin arvonomesta. Toiminnasta ja arvonomesta kerrotaan myös medialle.

On tärkeää, että Reilun kaupan kaupungin nettisivuilla on tietoa Reilun kaupan kaupungin arvonomesta ja kaupungin sitoutumisesta eettisiin julkisiin hankintoihin. Samassa yhteydessä on myös hyvä olla linkki Reilun kaupan edistämisyhdistyksen nettisivuille.

Lista kampanjassa mukana olevista tahoista (kahvilat, ravintolat, hotellit, työpaikat, yhdistykset, seurakunnat) laitetaan näkyville joko kaupungin omille tai kampanjan sivuille.

VINKKI

Reilu kauppa ry järjestää vuosittain kaksi kampanjaa (touku-kuussa ja lokakuussa), jolloin kaupungeille on tarjolla valmiita toimintaideoita ja materiaaleja Reilun kaupan esillä pitämiseksi. Kampanjointia ei siis tarvitse ideoida ja toteuttaa yksin!

Kaupunki myös kehittyy ja tukee hanketta

JATKUVAN PARANTAMISEN PERIAATE

Keskeinen kriteeri Reilun kaupan kaupunki -arvonimen saamiseksi on pitkäjänteinen kestävien hankintojen lisääminen ja toiminnan kehittäminen. Säilyttääkseen arvonimen kannatustyöryhmän tulee raportoidessaan osoittaa joka vuosi, miten Reilun kaupan tuotteiden kulutus on kasvanut kaupungin hankinnoissa. Lisäksi raportissa tulee kertoa siitä, mitä on tehty Reilun kaupan näkyvyyden ja tuotteiden saatavuuden parantamiseksi.

Arvonimen hakemista suunnittelevalle kaupungille tämä on hyvä uutinen: kaikkea ei tarvitse tehdä ja valita heti, vaan juuri omaan kotikaupunkiin parhaiten istuvia toimintatapoja ja Reilun kaupan tuotteita voi etsiä rauhassa.

KEHITYSMAHDOLLISUUKSIA

- Kaupunki kasvattaa ostettujen Reilun kaupan tuotteiden määrää vuosittain yhden tuoteryhmän sisällä tai hankkii entistä useampia tuotteita.
- Reilun kaupan tuotteiden saatavuus paranee kahviloissa, ravintoloissa ja hotelleissa tai yhä useampi työpaikka tai yhdistys on ryhtynyt käyttämään Reilun kaupan tuotteita.
- Reilun kaupan näkyvyyden ja tunnettuuden lisäämiseksi on tehty aktiivista tiedotustyötä. Reilun kaupan kaupunki -arvonimi ja Reilu kauppa näkyvät entistä paremmin paikallisessa mediassa.

KAUPUNKI TUKEE KANNATUSTYÖRYHMÄÄ

Reilun kaupan kaupunki -kriteerit toimivat työkaluina kunnille ja kaupungeille, jotka haluavat levittää tietoa eettisestä kuluttami-

sesta ja Reilusta kaupasta. Kannatustyöryhmän tehtävä on edistää kriteerien noudattamista ja varmistaa niiden noudattaminen.

Jotta toiminnalla olisi merkittävää vaikutusta, kaupunkia kannustetaan toimimaan yhteistyössä hankkeen kannatustyöryhmän kanssa ja helpottamaan sen työtä. Reilun kaupan kaupunki -hanke perustuu vapaaehtoisuuteen, mutta sitoutuminen on tärkeää Reilun kaupan kaupungin uskottavuuden kannalta. Kaupungit voivat tukea kannatustyöryhmiä monella tavalla.

Arvonimen jo saaneissa kaupungeissa kaupunki tukee kannatustyöryhmiään esimerkiksi näin

- Myöntämällä resursseja tiedotukselle, jotta kannatustyöryhmä voi kasvattaa Reilun kaupan tunnettuutta.
- Kannustamalla julkisen hallinnon työpaikkoja käyttämään Reilun kaupan tuotteita niin paljon kuin on mahdollista.

- Asettamalla tavoitteita kannatustyöryhmän työlle ja eettisen kulutuksen kasvulle.
- Työskentelemällä aktiivisesti sekä oman organisaationsa että kaupunkilaisten keskuudessa Reilun kaupan tunnettuuden lisäämiseksi.
- Palkkaamalla työntekijän jonka vastuulla on edistää Reilun kaupan kaupunki -arvonimeen liittyvää toimintaa ja viestintää.
- Ottamalla eettisyyden huomioon myös muissa hankinnoissa kuin niissä, joissa on mahdollista hankkia Reilu kauppa -sertifioituja tuotteita.

Näin se tehdään!

Reilun kaupan kaupungin vaikuttamistoiminnan voi tiivistää toimimiseen omissa ympyröissä, omassa kotikaupungissa.

Reilun kaupan kaupungiksi voi omaa kaupunkiaan sysiä monin tavoin: isosti tai pienesti, juuri sillä tavalla ja tasolla kuin kokee omaksi. Vaikuttamisen paikkoja on hyvin erilaisia, seurakunnista festareille, kahvilasta omaan kouluun tai työpaikalle.

Kaikki vaikuttaminen kannattaa aloittaa perehtymisestä Reiluun kauppaan. Usein törmää samoihin epätietoisuuden aiheisiin ja vääriin luuloihin – perehtymällä itse perusteellisesti perusasioihin, on vahvoilla väärrien luulojen taklaamisessa!

Seuraavilla sivuilla kerromme esimerkkejä siitä, missä kaikkialla voit toimia reilumman kaupungin edistämiseksi.

Toimi kriteerien täyttymiseksi

Reilun kaupan kaupungin arvonimen saamiseksi koko kaupunki soutaa venettä samaan, reiluun suuntaan. Mukana ovat niin paikalliset kahvilat, ravintolat, työpaikat, yhdistykset, seurakunnat kuin koulutkin. Tarkat kriteerit löytyvät tämän oppaan sivuilta 15–19.

Kriteerien täyttymiseen tähtäävä toiminta kannattaa aloittaa vastuiden jakamisella: tunnetko paikkakunnaltasi henkilöitä, joille seurakunnat olisivat tuttu toimintaympäristö? Kenellä on kontakti kaupunginvaltuustoon? Omasta koulusta, työpaikasta tai vaikka kantakuppilasta on helppo aloittaa.

KAUPUNKI ON REILU, KUN MUKANA OVAT ...

1. Kunta tai kaupunki

- Kahvi Reilua kaupungintalolla
- Kahvin lisäksi jokin muu Reilun kaupan tuote säännöllisesti käytössä
- Kaupungin edustaja kannatustyöryhmässä
- Tila infopisteelle

2. Kannatustyöryhmä

- Mukaan kutsuttuna järjestöjen, paikallisten yritysten ja esim. urheiluseurojen edustajia
- Kaupungin edustaja mukaan jossain vaiheessa

3. Kahvilat ja ravintolat

- Kaupungin kokoon suhteutettu määrä (ks. s. 17) kahviloita ja ravintoloita mukana

4. Työpaikat, yhdistykset ja seurakunnat

- Kaupungin kokoon suhteutettu määrä (ks. s. 18) yhteisöitä ja seurakuntia mukana

Kuva: Sonja Vartiola

Case

Seurakuntatoiminnassa noviisista konkariksi

”Seurakuntien reiluttaminen ei vaadi aiempaa seurakuntataustaa. Joitakin vuosia sitten Turussa lähdimme tähtäämään uusien Reilun kaupan seurakuntien saamiseen pontevalla jalkatyöllä.

Kiersimme syksyn aikana kaksin seurakuntien suhteen yhtä noviisin ystäväni kanssa liki kymmenessä seurakunnassa haastamassa seurakuntia mukaan Reilun kaupan seurakunniksi. Vierailimme lähetyspiireissä ja kirkkokahveilla kertomassa siitä, miten seurakunnan arvot sopivat Reilun kaupan arvojen kanssa saumattomasti yhteen.

Ennen ensimmäistä vierailua noviisinkin on kuitenkin tärkeää opetella seurakuntien päätöksenteon rakenteet ja perustermit: kirkkoherra, kappalainen ja lähetyssihteeri, seurakuntaneuvoston, kirkkovaltuuston ja -neuvoston ero... Esimerkiksi evl.fi-sivuilta löytyy paljon tietoa tiiviissä muodossa.

Suosittelen rohkeasti iskemään Reilun kaupan merkeissä sellaisiin paikkoihin, joiden toiminta ei ennestään ole tuttua. Koen, että opin niistä vierailuista paljon.”

Saara Manelius

Vaadi valikoimaa kaupassa

Palautteen antaminen on tehokas keino saada aikaan muutosta; yritykset kun haluavat palvella asiakkaitaan mahdollisimman hyvin.

TEE VÄHÄN

Anna palautetta puuttuvasta Reilun kaupan tuotteesta tai tuoteryhmästä kaupan palautelaatikkoon tai ota yhteyttä kauppiaseen sähköisellä lomakkeella. Pyydä jotakin tiettyä tuotetta ja kerro kauppiaille lyhyesti, miksi laaja valikoima Reilun kaupan tuotteita on tärkeä asia.

...TAI VÄHÄN ENEMMÄN

Vie kauppaan Reilua kaupaa käsittelevää materiaalia. Materiaalia voit tilata maksutta Reilun kaupan edistämisyhdistykseltä.

...TAI VIELÄ ENEMMÄN

Järjestä maistatus kaupassa. Maistata Reilun kaupan tuotteita joko sokkona rinnakkain konventionaalisten tuotteiden kanssa tai keskity vaikkapa yhteen Reilun kaupan kahviin. Sokkomaistatus on hyvä tapa vaikuttaa ihmisten mielikuviin Reilun kaupan kahvin ”pahasta” mausta!

Emma Salokoski pyytää reilua

Laulaja, lauluntekijä Emma Salokoski on mukana Reilun kaupan tukijana eli Fanina. Fanit ovat julkisuudesta tuttuja henkilöitä, jotka haluavat kertoa tukevansa Reilua kauppa.

”Olen aina ostanut Reilun kaupan tuotteita ja myös pyytänyt niitä kauppojen valikoimiin. Minusta Reilussa kaupassa on hienoa se, että järjestelmässä arvostetaan viljelijöiden omia voimavaroja ja ammattitaitoa, eikä määritellä länsimaista käsin, mitä kehityksmaissa tarvitaan. Viljelijä itse on tietenkin oman työnsä ja tulevaisuutensa paras asiantuntija.”

Emma Salokoski

Kuva: Warner Music Finland

Reiluta kahviloissa, ravintoloissa ja hotelleissa

Reilun kaupan kahvin kysyminen kahvilan tiskillä tai Reilun kaupan viinin ehdottaminen ravintolan listalle saattavat tuntua pieniltä teoilta, mutta niillä saattaa olla yllättävän suuria vaikutuksia. Kahviloiden ja ravintoloiden tarjonta on tärkeä asia, kun Reilua kauppa tehdään näkyväksi kaupunkilaisille.

TEE VÄHÄN

Kysy Reilun kaupan kahvia, teetä, hunajaa, sokeria, viiniä tai muuta tuotetta, kun asioit kahvilassa, ravintolassa tai vaikka hotellin aamiaisella.

...TAI VÄHÄN ENEMMÄN

Tutustu Reilun kaupan tuotteiden suurtalouskokoiisiin valikoimiin ja tilaa esitemateriaalia Reilu kauppa ry:ltä. Vie esitteitä, julisteita ja pöytästäändejä mukanas kahviloihin ja ravintoloihin. Kerro, että esimerkiksi kahvissa valinnanvaraa eri merkeissä ja paahtoasteissa on huomasti.

...TAI VIELÄ ENEMMÄN

Järjestä maistatus! Maistatuksen voi järjestää sokkomaistatuksena, jossa ihmiset saavat maistaa eri kahveja tietämättä, mitkä vaihtoehdoista ovat Reilun kaupan kahveja. Sokkomaistatuksessa ihmiset eivät voi muodostaa kahvista ennakkokäsitystä paketin perusteella!

Toinen vaihtoehto on maistattaa vain Reilun kaupan kahvia, ja keskustella kahvin äärellä siitä, mitä Reilun kaupan kahvin valitseminen kehitysmaiden viljelijöille tarkoittaa.

Kuva: Reilun kaupan edistämisyhdistys

Vaikuta seurakunnassa

Seurakunnissa Reilu kauppa on luonteva osa arvopohjaa. Vinkkejä seurakuntien reiluttamiseen ja esimerkiksi eri-ikäisille kuulijoille sopivia, Reilu kauppa -teemaisia hartauspohjia löytyy verkosta, osoitteesta reilukauppa.fi/seurakunnat.

Reilu kauppa on myös seurakunnille tapa toimia yhdessä kaupungin muiden tahojen kanssa. Reilun kaupan kaupunki on kaikkien asia, ja yhteinen tekeminen on myös tapa luoda verkostoja yli toimialueiden: kaupunki, seurakunta, paikalliset yhdistykset, yritykset ja puolueet voivat yhdistää voimansa yhteisen päämäärän saavuttamiseksi.

TEE VÄHÄN

Ota yhteyttä omaan seurakuntaasi ja tiedustele seurakunnan yhteiskuntavastuun ulottumisesta myös kehitysmaihin. Kerro, että Reilun kaupan tuotteiden käyttäminen ja Reilun kaupan seurakunnan arvonimi on hyvä ja arkinen tapa huomioida myös kaukainen lähimmäinen kehityksessa.

...TAI VÄHÄN ENEMMÄN

Tarjoudu kertomaan seurakuntaneuvoston kokouksessa Reilusta kaupasta ja seurakuntien mahdollisuudesta hakea Reilun kaupan seurakunnan arvonimeä. Yhteyttä kannattaa ottaa suoraan kirkkoherraan, jolla viime kädessä on valta päättää niistä asioista, joita seurakuntaneuvoston käsittelyyn viedään.

...TAI VIELÄ ENEMMÄN

Vaikuta kaikissa paikkakuntasi seurakunnissa, joilla ei vielä ole Reilun kaupan seurakunnan arvonimeä.

Reilun kaupan teemat sopivat osaksi monien seurakunnan työmuotojen tilaisuuksia: lasten kerhoihin, eläkeläisten kokoontumisiin ja lähetyspiireihin. Mitä laajempi tuki Reilulla kaupalla seurakunnassa on, sitä todennäköisemmin seurakunnassa myös käytetään yhä useammin Reilun kaupan tuotteita.

Eri työmuotojen lisäksi myös emännät ja muu keittiöhenkilökunta ovat tärkeässä roolissa seurakunnan ja Reilun kaupan tuotteiden suhteessa. Tiedustele mahdollisuutta kouluttaa emäntiä Reilun kaupan merkityksestä ja vaikutuksesta kehityksessa.

Muista myös muut kuin evankelis-luterilaiset seurakunnat, ja ota yhteyttä myös esimerkiksi islamilaisiin, ortodoksisiin ja katolisiin yhteisöihin.

Seurakunnan työntekijä globaalin oikeuden- mukaisuuden asialla

"Kaikkien seurakuntien pitäisi olla Reilun kaupan seurakuntia, sillä seurakunta on aina heikomman puolella. Se on seurakuntien velvollisuus, tehtävä ja oikeus."

Paula Niemitalo, vs. lähetykskasvatussihteeri
Jyväskylän seurakunta

Kuva: Reilun kaupan edistämisyhdistys

Vie reiluus työpaikalle

Valitsemalla Reilun kaupan tuotteita työpaikka voi olla mukana rakentamassa kaikille reilumpaa kaupunkia – Reilun kaupan kaupunkien kriteereissä eettisiä valintoja tekevät yritykset kun ovat mukana omana kohtanaan.

Työpaikkojen reiluttaminen on tärkeä osa Reilun kaupan kaupungin arvoniemeen tähtäävää työtä myös siksi, että työpaikkojen kautta viesti Reilun kaupan kaupungista leviää tehokkaasti kaupunkilaisten keskuuteen. Reilun kaupan kaupunki on kaikkien kaupunkilaisten, myös työpaikkojen, yhteinen juttu.

TEE VÄHÄN

Ehdota, että työpaikallasi siirryttäisiin Reilun kaupan kahviin taukokahveilla ja kokoustarjoiluissa. Myös monien kahviautomaattitoimittajien valikoimassa on reilu vaihtoehto, jota kannattaa kysyä omalta automaattitoimittajalta. Kun työpaikkasi innostuu tekemään reiluja valintoja, ilmoita sen reiludesta osoitteeseen reilukaupunki@reilukauppa.fi. Näin työpaikka on mukana kaikki Suomen reilut työpaikat yhteen kokoavalla sivulla.

Maksuttoman materiaalin avulla voit somistaa kahvihuonetta ja jakaa samalla työkavereillesi tietoa Reilusta kaupasta. Osoitteesta www.reilukauppa.fi/materiaali löytyy valikoima maksuttomia julisteita, pöytäständejä, esitteitä ja tarroja.

...TAI VÄHÄN ENEMMÄN

Ehdota että kokoustarjoiluihin otettaisiin mukaan yhä useampia Reilun kaupan vaihtoehtoja. Valikoimaa on runsaasti: kahvia, teetä, kaakaota, hedelmiä, mehuja, keksejä... Järjestä työpaikallasi tietoisku Reilusta kaupasta.

...TAI VIELÄ ENEMMÄN

Haasta mukaan muitakin työpaikkoja: saman yrityksen muita toimipaikkoja, kaupungin eri yksiköitä tai muita työpaikkoja, joihin sinulla on yhteys.

© Samuli Ronkanen

Kuva: Samuli Ronkanen

Case

Skeittikaupassa on reilu meininki

"Reiluus kuuluu muutenkin meidän työyhteisön arvoihin, ja esimerkiksi työkaveria autetaan kyselemättä. Haluamme tehdä hyvää myös kahvituolla: meillä töissä juodaan päivittäin Reilun kaupan kahvia ja teetä. Ajatus siitä, että arkipäivän tasolla voi pelastaa pienen palan maailmaa, on kiehtova.

Jos kerran on olemassa reilu vaihtoehto, miksi valitsisi jotain muuta?"

Pete Ruikka, Brand Manager, Lamina

Vaikuta tapahtumissa

Paikalliset tapahtumat ovat hyviä paikkoja esitellä Reilun kaupan kaupungin arvo-nimeä tai esimerkiksi kerätä nimiä kaupungin reiluuutta vaativaan vetoomukseen.

TEE VÄHÄN

Ota Reilun kaupan tuotteet osaksi tapahtumaa, johon muutenkin osallistuisit. Välitä viestiä Reilun kaupan kaupunki -hankkeesta tapahtumassa.

...TAI VÄHÄN ENEMMÄN

Käy läpi paikkakuntasi tapahtumat, joissa Reilun kaupan kaupunki -hanke voisi olla esillä. Järjestä kaikkien kiinnostuneiden, hankkeen tekemisessä mukana olevien tahojen kanssa hankkeelle oma esittely piste tai puheenvuoro tapahtumaan.

...TAI VIELÄ ENEMMÄN

Järjestä hankkeelle oma tapahtuma. Tapahtuma voi avata hankkeen, olla osa kaupunkilaisille suunnattua tiedotustyötä tai vaikkapa juhlistaa Reilun kaupungin arvonimen saamista.

Apua tapahtumanjärjestämiseen saat Reilu kauppa ry:stä, osoitteesta reilukauppa@reilukauppa.fi.

Tapahtumanjärjestäjän viisi tärkeintä ominaisuutta

JÄRJESTELMÄLLISYYS

Sattumaan ei kannata tapahtumaa järjestäessä luottaa. Laadi lista kaikista muistettavista asioista: mahdolliset luvat tai ilmoitukset viranomaisille, vapaaehtoisten päivystysvuorot, tarvittavat hankinnat, äänentoisto. Kaikki tehtävät on hyvä heti aluksi antaa jonkun vastuulle; kaikkien vastuulla olevat tehtävät eivät useinkaan ole kenenkään vastuulla. Myös perusteellinen ja realistinen budjetti kannattaa laatia heti tapahtumaa suunnitellessa.

SINNIKKYYS

Älä luovuta, vaikka kolmas numero, johon soitat, ei olekaan se oikea. Pyydä vastauksia niin kauan, että saat niitä. Hyvä tapahtuma on lukemattomien puhelinsoittojen ja sähköpostien summa – ja usein viimeinen silaus, sinnikkyys loppuun asti, on ratkaisevaa tapahtuman onnistumisessa.

TERVE EPÄLUULOISUUS

Pyydä tärkeistä asioista kuittaus kirjallisesti. Ohjeita antaessasi varmista, että vastaanottaja ymmärtää; jos tästä on epäselvyyttä, selitä vielä kerran.

KÄRSIVÄLLISYYS

Kaikki ei välttämättä järjesty kuin Strömsössä. Vaikka välillä turhauttaa, kannattaa säilyttää pinna silloinkin, kun asiat etenevät hitaasti. Se kolmas lomake kaupungin viranomaisille saattaa olla ratkaiseva tapahtuman onnistumisen kannalta.

HYVÄ MEININKI

Hyvällä fiiliksellä toteutettavassa tapahtumassa ovat kaikki mielellään mukana. Ja hyvä meiniki luo hyvää meinikiä ja välittyy myös tapahtuman kävijöille.

Kuva: Tomi Jarva

Stig fanittaa Reilua kauppaa

Muusikko Stig alias Pasi Siitonen on osa Reilun kaupan Fanien verkostoa.

”Lähdin mukaan Reilun kaupan Faniksi, sillä halusin tietää lisää tästä jutusta. Olen sitä mieltä, että tehdystä työstä kuuluu maksaa kunnollinen korvaus, jolla ihminen voi tulla toimeen ja elättää perheensä. Levyilläni soittaville muusikoille maksetaan kunnan palkka, miksei sitten myös niille ihmisille, joiden viljelemää kahvia juon? Meillä täällä on siihen varaa.”

Stig

Juliste: Mari Vahteristo

Pieni-konsertilla kampanja käyntiin

"Turussa kampanjoitiin aktiivisesti sen puolesta, että kaupungista tulisi Suomen ensimmäinen Reilun kaupan kaupunki. Kampanja haluttiin lanseerata näyttävästi ja isosti. Niinpä kampanjatiimin kesken päätimme, että hylätään visio pienestä keikasta ja pyydetään mukaan isoja nimiä.

Kutsuimme järjestöyhteistyökumppaniksi Amnesty:n paikallisryhmän ja lähdimme tavoittelemaan artisteja pro bono -diilillä. Lopulta meillä oli kasassa hienot esiintyjät: Avarus, Dirty Harry Sextet, Kitkerät Neitsyet ja YUP:n Jarkko Martikainen. Lipputulot käytettiin Reilu Turku -esitteen painamiseen ja muihin kampanjan kustannuksiin.

Konsertti toteutettiin lähes nollabudjetilla, sillä tilat ja äänentoisto saatiin hyvin edullisesti tahoilta, jotka tukivat kampanjaamme. Kampanjan aktiivit kiersivät kirkkokahveilla sunnuntaisin kahvittamassa, vapaaehtois-
ta maksua vastaan, jotta kampanja-avauksen kustannuksista selvitettiin.

Konsertti ylitti myös valtakunnallisen uutiskynnyksen, ja kampanjan avauksesta tehtiin juttu Helsingin Sanomien NYT-liitteeseen.

Kampanjan kanssa kävi niin kuin kävi, eli vielä seitsemän vuoden kuluttuakaan ei olla maallisaa, mutta ei se avauskonsertista kiinni jäänyt!"

Sonja Vartiola

Vaikuta mediassa

TEE VÄHÄN

Aina, kun järjestät Reiluun kauppaan liittyvän tapahtuman, kutsu paikalle toimittajia. Paikalliset lehdet ja paikallisradiot ovat kiinnostuneita paikkakunnan tapahtumista.

...TAI VÄHÄN ENEMMÄN

Laadi mielipidekirjoitus Reilun kaupan kaupungin puolesta. Kerro, miksi juuri kotikaupunkisi pitäisi käyttää verovarojaan eettisesti. Voit laatia kirjoituksen joko omalla nimelläsi, tai koko kampanjatiimin nimissä. Useilla nimillä kirjoitettaessa kannattaa allekirjoituksiin liittää myös toimijoiden taustaorganisaatiot (Maija Maijanen, Maijan yritys Oy; Pekka Pakkanen, Puolue X jne).

...TAI VIELÄ ENEMMÄN

Kun jotakin suurta ja merkittävää tapahtuu, on lehdistötiedotteen paikka. Hyvä tiedote on yksinkertainen ja tiivis. Tiedotteen kuvitteellinen vastaanottaja on kiireinen toimittaja, joka kamppailee infovyöryn keskellä. Tiedotteen ihanteellinen pituus on enintään yksi A4-arkki.

KAS NÄIN SYNTYY TIEDOTE

1. Otsikko tiivistää ytimekkäästi sen, mistä on kyse.
2. Ingressissä otsikon alla kerrotaan parilla-kolmella lauseella olennaiset asiat: mitä, missä, milloin.
3. Tekstiosa syventää aiemmin kerrottua ja taustoittaa. Tekstissä edetään yleisestä yksityiskohtaiseen.
4. Yhteystiedot on tärkeää muistaa laittaa tiedotteen loppuun.

Näin tiedotat kiinnostavasti

VALITSE TIEDOTUKSELLESI AINA KÄRKI

Kun tiedotat esimerkiksi tapahtumasta, jossa tarjotaan Reilua kahvia kaupunkilaisille ja kerätään nimiä Reilun kaupan kaupungin arvoniimeä puoltavaan nimilistaan, sopiva kärki on kaupunkilaisten aktiivisuus oman kaupungin asioissa, usean tahon voimien yhdistäminen tai jokin tavoite (vaikkapa 1 000 nimeä listaan tai arvoniimi ensi vuoden alkuun mennessä). Myös erilaiset ennätykset kiinnostavat. Kahvittelu sinällään on tuskin mediaa kiinnostava tempaus.

Myös kiinnostavan asian häviäminen epäolennaisuuksien alle on uhkana, kun vastaanottajat ovat kiireisiä: yhden kärjen valitseminen helpottaa toimittajan työtä.

VALMISTAUDU VASTAAMAAN KYSYMYKSIIN

Kun mediaa on kutsuttu paikalle, valmistaudu siihen, että toimittajia todellakin saattaa tulla, ja he saattavat tapahtumaan liittyvien seikkojen lisäksi esittää kysymyksiä yleisesti Reiluun kauppaan sekä meneillään olevaan hankkeeseen liittyen. Pidä huolta siitä, että kaikki paikalla olijat osaavat vastata peruskysymyksiin ja myös tietävät, kenen pakeille ohjata toimittajat syvällisempiä kysymyksiä varten.

PANOSTA VISUAALISUUTEEN JA MIETI, MISTÄ TEMPAPUKSESSASI SAA HYVÄN KUVAN

Vaikka tempauksesi olisi lähtökohdiltaan epäkuvauskellinen, käytä aikaa sen miettimiseen, mistä saisi lehteen tai verkkoon kiinnostavan kuvan. Voisitko tarjota kahvia banaani-puvussa? Tai rakentaa puhekuplia, joihin tapahtuman kävijät voivat kirjoittaa viestinsä? Voisitko muodostaa ihmiskirjaimia tai järjestää äänettömän mielenosoituksen (flash mob)?

SUHTAUDU MEDIAAN ROHKEUDELLA, MUTTA TERVEELLÄ VAROVAISUUDELLA

Mediaa ei missään tapauksessa kannata pelätä, mutta toimittajiin kannattaa kuitenkin suhtautua tietyllä varovaisuudella ja kunnioituksella. Paikallislehden suhtautuminen hankkeeseen saattaa olla ratkaisevan tärkeä asia kampanjan onnistumisen kannalta. Kannattaa pyrkiä saamaan media yhteistyökumppaniksi oman kaupungin asialle.

Ota ylös kampanjaasi tai Reiluun kauppaan myönteisesti suhtautuvien toimittajien yhteystietoja. "Luottotoimittaja" on kampanjan tekijälle hyödyllinen ja tärkeä voimavara.

Valloita verkko

Verkossa näkyminen on erittäin tärkeää kampanjan onnistumiselle: ei vähiten siksi, että modernit kansanliikkeet vaikuttavat syntyvän ja elävän vahvasti verkossa. Myös toimittajat ja kampanjaan mahdollisesti mukaan haluavat yksittäiset ihmiset, yritykset tai yhteisöt etsivät tietoa todennäköisimmin verkosta. Varmista siis, että kampanja on esillä niillä areenoilla, mistä tietoa etsitään.

TEE VÄHÄN

Ryhdy Reilun kaupan faniksi Facebookissa tai seuraajaksi Twitterissä tai tilaa Reilun kaupan uutiskirje. Pysyt ajan tasalla Reilun kaupan uutisista, tapahtumista ja uusista tuotteista.

...TAI VÄHÄN ENEMMÄN

Bloggaa Reilusta kaupasta tai nosta Reilu kauppa yrityksesi tai työpaikkasi verkkosivuilla esiin. Kerro verkossa tekemistäsi vastuullisista valinnoista. Haasta myös koko kampanjatiimi nostamaan Reilun kaupan kaupunki esille omien organisaatioidensa verkkosivuilla.

...TAI VIELÄ ENEMMÄN

Perusta Reilun kaupan kaupunki -hankkeellenne omat verkkosivut tai esimerkiksi Facebook-sivu. Kokoa yhteen Reilun kaupungin kannalla olevia paikallisia toimijoita, kuten poliitikkoja, yrittäjiä tai julkisuuden henkilöitä.

www.reilukauppa.fi

www.facebook.com/reilukauppa

www.espool.fi

www.reilutampere.fi

www.kingstonfairtrade.org.uk

Levitä tietoa

Tiedonlevitystä tarvitaan sekä Reiluun kauppaan että Reilun kaupan kaupungin arvonimeen liittyen. Perehdy itse huolellisesti Reiluun kauppaan, niin voit välittää luotettavaa tietoa eteenpäin.

TEE VÄHÄN

Kerro Reilusta kaupasta omassa lähipiirissäsi. Kutsu ystäviäsi mukaan kampanjatiimiin.

...TAI VÄHÄN ENEMMÄN

Tarjoudu puhujaksi paikallisiin kouluihin. Reilu kauppa sopii teemaksi usean oppiaineen tunneille: maantieto, yhteiskuntaoppi, vieraat kielet... Kutsu kouluja ja niiden oppilaita mukaan kampanjoimaan kotikaupungin puolesta.

...TAI VIELÄ ENEMMÄN

Tarjota juttua Reilun kaupan kaupungista ja kampanjoinnistanne paikalliseen lehteen, ainejärjestön tai koulun julkaisuun, verkkosivuille... Reilu kauppa ry:n kampanjatiimi auttaa mielellään, osoitteessa reilukauppa@reilukauppa.fi.

Yliopistoa reiluttamassa

Opiskelin Jyväskylän yliopistossa ja toimin yliopistoa Reiluksi ajavassa porukassa. Meillä oli monenlaista toimintaa: kokosimme joukot ja annoimme palautetta Reilun kaupan kahvin saamiseksi kampusalueen kahviloihin ja keräsimme nimiä yliopiston reiluutta ajavaan vetoomukseen.

Erytisen paljon järjestimme erilaisia kahvituksia, joissa pyrimme kumoamaan yleistä harhaluuloa Reilun kaupan kahvin ”pahasta mausta”.

Ai miksikö kampukselta ei tuolloin saatu reilua? Näin jälkikäteen ajateltuna haukkasimme ehkä liian ison palasen, teimme isolla vaihteella kampanjointia ja porukka uuvahti hiukan kesken turnauksen. Kohtasimme vastustusta myös yliopiston hallinnon ja kahviloiden taholta, sekin väsytti.

Toisaalta yliopistoympyröissä haasteeksi nousee myös opiskelijoiden valmistuminen ja siirtyminen työelämään: porukka vaihtuu suhteelliseen tiuhaan, ja uusien innokkaiden opiskelijoiden sitouttamiseen jo hyvissä ajoin ennen yhden polven valmistumista kannattaa panostaa tosissaan.

Johanna Harjunpää

Kuva: Saara Manelius

Reiluja hankintoja

84 prosenttia suomalaisista ei halua, että heidän veroina maksamiaan varoja käytetään sellaisten tuotteiden hankkimiseen, joita ei ole tuotettu eettisesti kestävästi (Taloustutkimus 2008). Myös Suomen valtio on virallisissa kannanotoissaan nostanut esille tarvetta lisätä sosiaalisesti kestäviä hankintoja juuri julkisella sektorilla.

Reilun kaupan tuotteet tarjoavat verovaroilla toimiville kunnille ja kaupungeille oivan mahdollisuuden huomioida kestävä kehitysmaatuotanto esimerkiksi kahvin, teen, kaakaon ja hedelmien osalta.

Seuraavilla sivuilla on tarjolla kättä pidempää tietoa julkisten hankkijoiden kanssa asioimisen tueksi.

Kuntia kannustetaan kestävämpiin hankintoihin

VALTIONEUVOSTON PERIAATEPÄÄTÖS YHTEISKUNTA- JA YRITYSVASTUUSTA

1.1 Kestävä kehitys ja julkiset hankinnat, sivu 6

”Ekologisen kestävyuden osalta hankintaprosessien mahdollisuudet ja rajoitukset ovat löytyneet erilaisten ympäristökriteerien määrittelyn avulla. Kattavan kestävä kehityksen takaamiseksi julkisiin hankintoihin tarvittaisiin myös vastaava mittaristo sosiaalisten näkökohtien suhteen. Mitattavuutta tarvitaan, jotta sosiaalisia näkökohtia olisi mahdollista sisällyttää julkisiin hankintoihin liittyviin tarjouskilpailuihin.”

SUOMEN KEHITYSPOLIITTINEN TOIMENPIDEOHJELMA 2012, SIVUT 16–17

”Myös yrityksillä on yhteiskunnallista vastuuta toimintansa taloudellisista, sosiaalisista ja ympäristövaikutuksista koko hankintaketjunsa osalta. Vastuullisuus on yhä enemmän osa yritysten strategista liiketoimintaa, siksikin että liiketoimintaan liittyy uudenlaisia riskejä. [...] Tuottajille voidaan taata oikeudenmukainen korvaus työstään esimerkiksi soveltamalla reilun kaupan järjestelmää.”

JYRKI KATAISEN HALLITUKSEN HALLITUSOHJELMA 2012, SIVU 21

”Korostamme kaupan ja kehityksen välistä johdonmukaista vuorovaikutusta köyhyyden vähentämisessä. [...] Suomi tukee vapaata ja reilua kauppaa sekä edistää kehittyvien maiden yhdentymistä kansainväliseen talouteen. Hallitus huomioi vähiten kehittyneiden maiden mahdollisuudet kehittää omaa talouttaan ja tukee niiden vaikutusmahdollisuuksien lisäämistä kauppapolitiikassa. Globaalitaloudessa on vahvistettava kaikkien toimijoiden sitoutumista yhteiskuntavastuuseen ja kansainvälisten ympäristöä ja työelämää koskevien normien noudattamiseen.”

JYRKI KATAISEN HALLITUKSEN HALLITUSOHJELMA 2012, SIVU 40

”Hankintalaki uudistetaan niin, että kuntien suorahankintamahdollisuudet lisääntyvät ja työllisyys- ja terveystaloudelliset, sosiaaliset ja muut laatutekijät sekä innovaatio- ja ympäristöpoliittiset näkökohdat otetaan paremmin huomioon julkisissa hankinnoissa.”

Julkisia toimijoita ohjaa hankintalaki

Hankintalaki määrittää sen, millä tavoin julkisia verovaroja käyttävät toimijat (esimerkiksi kunnat ja kaupungit) käyttämiään hyödykkeitä ostavat.

Edelleen saatetaan luulla, että kilpailutuksia tehtäessä halvimman tarjouksen tekijä on vahvoilla, mitä on pidetty esteenä myös Reilun kaupan tuotteiden hankinnalle. Vuonna 2007 muutunut hankintalaki kuitenkin mahdollistaa myös niin sanottujen sosiaalisten näkökulmien käyttämisen hankintoja tehtäessä. Tämä tarkoittaa sitä, että halutessaan kunnat voivat kysyä tarjouspyyntöjensä yhteydessä esimerkiksi sitä, noudatetaanko kehitysmaa-alkuperää olevan tuotteen tuotannossa kansainvälisiä työnormeja, tai maksetaanko tuotteesta kestävä tuotannon kattavaa hintaa viljelijälle.

On kuitenkin hyvä muistaa, että tarjouspyyntöjen tulee aina noudattaa yhdenvertaisuusperiaatetta. Kaikille tarjoajille tulee antaa yhdenvertaiset mahdollisuudet tarjota tuotteitaan hankittaviksi, mikä sulkee pois esimerkiksi sen, että tuotteelta voitaisiin vaatia yhtä tiettyä tavaramerkkiä tai sertifiointia.

Reilu kauppa -sertifiointi toimii kuitenkin todisteena siitä, että tuotannossa on noudatettu kansainvälisen työjärjestön ILO:n normistoa, tai että tuotteesta on maksettu viljelijälle kestävä hintaa. Tämän vuoksi jo esimerkiksi tarjouspyynnön otsikkoon voidaan kirjata se, että hankittavan tuotteen halutaan olevan ”Reilun kaupan tuote tai vastaava”.

VINKKI

Reiluja hankintoja – opas sosiaalisesti kestäviin julkisiin hankintoihin -oppaassa syvennytään laajemmin reilun kaupan tuotteiden hankkimiseen julkisella sektorilla. Kirjasta voi tilata Reilu kauppa ry:ltä maksutta.

Näitä saatetaan kysyä

Reilun kaupan kaupunki -kampanjan aikana käydään usein keskusteluja monien eri tahojen ja toimijoiden kanssa. Näihin keskusteluihin on hyvä valmistautua etukäteen! On kuitenkin lohdullista tietää, että usein esille nousevat samat kysymykset.

Onko Reilun kaupan kahvi kallista?

Reilun kaupan kahvia käyttävät suurtaloustoimijat ovat todenneet, että suurtalouspakkauksissa nk. tavallisen kahvin ja Reilun kaupan kahvin välinen hintaero on hyvin pieni. Vantaan kaupungissa siirryttiin osassa tarjoiluissa käyttämään Reilun kaupan kahvia, sillä se oli heidän tukussaan halvempaa kuin aikaisemmin käytössä ollut merkki.

Myös Helsingille ruokapalveluja tarjoava Palmia on kertonut, että he ostavat Reilun kaupan kahvia oman tukkunsaa kautta hinnalla, joka on todella lähellä heillä yleisesti käytettävään ”tavallisen” kahvin hintaa.

Mistä tuotteita saa? Löytyykö Reilun kaupan tuotteita tavallisista tukuista?

Joissakin kunnissa Reilun kaupan tuotteita ei ole katsottu voitavan hankkia sen vuoksi, että niitä ei ole ollut helposti saatavilla tukuista, tai suurtalouskäyttöön sopivina kokoina. Tämä ongelma

on voinut olla todellinen joitakin vuosia sitten, mutta viime vuonna tuotteiden määrä ja tarjonta on kasvanut todella nopeasti ja valikoima on kasvanut huomasti.

Tällä hetkellä Reilun kaupan tuotteita kuuluu kaikkien suomalaisten kauppaketjujen ja tukkujen valikoimiin. Reilun kaupan tuotteita käyttävät julkiset toimijat hankkivatkin tuotteet yleensä oman sopimustukkinsa kautta. Suurina hankkijoina kunnilla on myös hyvät mahdollisuudet pyytää valikoimiin uusia Reilun kaupan tuotteita.

Onko Reilun kaupan merkki tuotemerkki? Eikö hankintalain mukaan tietyn tuotemerkin vaatiminen ole laitonta?

Reilu kauppa on yleiskäsite kaupalle, jossa tuottajalle mm. maksetaan kestävän tuotannon kustannukset kattava hinta sekä asetetaan tuotannolle ILO:n sopimuksiin pohjautuvia kriteereitä. Hankinnoissa ei saa suoraan vaatia Reilun kaupan sertifiointimerkkiä, mutta sertifiointimerkki voi toimia todisteena siitä, että tuotannossa on otettu huomioon Reilun kaupan kriteereissä määriteltyjä eettisiä ja ekologisia seikkoja.

Reilun kaupan merkkipöytäjärjestelmä on avoin kaikille yrityksille, ja Reilun kaupan merkin voi saada mikä tahansa tuote, jonka valmistuksessa on otettu huomioon järjestelmän asettamat

kriteerit. Kriteereihin kuuluu mm. kestävän tuotannon kustannukset kattava hinta, erillinen Reilun kaupan lisä sekä lukuisia ympäristönsuojelun liittyviä säännöksiä.

Merkillä sertifioidaan aina yksittäisiä tuotteita, ei koskaan yrityksiä.

Onko kaupungin vaihdettava kaikki mahdolliset tuotteet Reilun kaupan tuotteisiin yhdellä kertaa arvonimen saadakseen?

Reilun kaupan kaupunki -kriteereissä vaaditaan, että arvonimen saavassa kaupungissa käytetään reilun kaupan kahvia ja teetä kaikissa kaupungin omissa tarjoiluissa sekä kaupungintalolla. Tämän lisäksi tulee säännöllisesti käyttää yhtä muuta Reilun kaupan tuotetta. Arvonimen saadakseen kaupungin ei siis tarvitse vaihtaa kaikkia mahdollisia tuotteita Reilu kauppa -sertifoiduiksi kerralla.

Arvonimeen liittyvä jatkuvan kehittymisen vaade kuitenkin velvoittaa kaupunkia kehittämään hankintojaan eettisemmiksi myös Reilun kaupan kaupungiksi tulon jälkeen.

Vaaditaanko Reilun kaupan kaupungilta sitä, että se sitoutuu jonkun tietyn yhdistyksen toimintaan? Eikö kaupungin tulisi olla puolueeton toimija?

Reilun kaupan kaupunkien ei odoteta liittyvän jäseneksi mihinkään yhdistykseen. Reilun kaupan kaupunki -arvonimi ei myöskään sido kaupunkia Reilu kauppa ry:hyn tai sen toimintaan muutoin kuin vuosittaisen raportoinnin ja Reilun kaupan viikkoon osallistumisen osalta.

Reilun kaupan kaupunki -arvonimen myöntävä Reilu kauppa ry on puolue-

poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton toimija, joka tekee yhteistyötä sekä suomalaisten yritysten, julkisen sektorin että kansalaisyhteiskunnan kanssa.

Reilun kaupan edistämisyhdistys ei myöskään ole kaupallinen toimija.

Onko Reilu kauppa ristiriidassa lähituotannon kanssa?

Reilun kaupan tuotteista valtaosa on kehitysmaatuotteita, joita ei Suomessa pystytä tuottamaan (esim. kahvi, tee, puuvilla, viinirypäleet, mausteet). Hunajan osalta kotimainen tuotanto ei riitä kattamaan kysyntää, ja sama pätee myös ruusuihin. Jos hankintojen kestävyyttä tahdotaan kehittää laajemmin, onkin hyvä huomioida sekä lähellä että kaukana harjoitetun tuotannon kestävyys. Kotimaista tuotantoa ja läheltä tulevaa ruokaa kannattaa ehdottomasti suosia.

Samaan aikaan ei kuitenkaan tule unohtaa kehitysmaista tulevien, päivittäin käyttämiemme tuotteiden tuottajia ja tuotantolojen ongelmia, joita Reilun kaupan järjestelmä pyrkii osaltaan ratkaisemaan.

Mikä on Reilun kaupan sertifoinnin ja Luomu-merkin suhde?

Reilun kaupan tuotteet eivät automaattisesti ole luomutuotteita. Kuitenkin Suomessa myytävistä Reilun kaupan tuotteista noin 50 prosenttia on myös luomusertifioituja. Reilun kaupan- ja luomutuotteiden suosiminen kulkee siis usein käsi kädessä. Kaksoisertifioituja tuotteita hankkimalla voidaan edistää sekä ihmisten että luonnon hyvinvointia.

Lisätietoa

Oman pohjatiedon syventäminen kannattaa! Esimerkiksi näistä lähteistä pääset lukemaan lisää Reilusta kaupasta ja yhteiskuntavastuuteemoista.

Hyödyllisiä nettisivuja:

European Fair Trade Association (EFTA)	www.eftafairtrade.org
Fairtrade Towns –kansainvälinen sivu	www.fairtradetowns.org
Fairtrade International	www.fairtrade.net
Reilun kaupan edistämisyhdistys	www.reilukauppa.fi
Maaillmankauppojen liitto	www.maaillmankaupat.fi
Eettisen kaupan puolesta ry Eetti	www.eetti.fi
Finnwatch	www.finnwatch.org
Kansainvälinen työjärjestö ILO	www.ilo.org
World Fair Trade Organisation (WFTO)	www.wfto.com

Viisi hyvää opusta:

- 50 syytä ostaa reilun kaupan tuotteita. Litvinoff & Madeley, LIKE (2008)
- Fighting the Banana Wars and Other Fairtrade Battles. Harriet Lamb, Rider (2008)
- Fair Trade. The Challenges of transforming globalization. Raynolds, Murray & Wilkinson. Routledge (2007)
- Ethical Sourcing in the Global Food System. Toim. Barrientos & Dolan, Earthscan (2006)
- Making global trade work for people. UNDP, Earthscan (2003)

Reilun kaupan kaupunki -kampanjan aikajana

1.

IDEA SYNTYY

Tarvitaan muutama aktiivinen kaupunkilainen: Jos Joensuukin on, niin miksei meidänkin kaupunkimme!

3.

TUTUSTUTAAN TAUSTOIHIN

Koko porukan kannattaa perehtyä sekä Reilun kaupan järjestelmään että Reilun kaupungin kriteereihin. Täyttyvätkö kaupungissanne jo jotkut kriteereistä?

5.

KAMPANJA NÄKYVÄKSI

Tapahtumat, messut ja ostoskeskukset ovat erinomaisia paikkoja pitää kampanjaa esillä. Katso vinkejä "Näin se tehdään!" -osiosta.

KAMPANJA KÄYNNISTYY

2.

PORUKKA KOOLLE

Hyvässä seurassa kampanjointi on paitsi tehokasta, myös hauskaa.

KUNTAVAIKUTTAMISEN AIKA

4.

VALTUUSTOALOITTEEN JÄTTÄMINEN

Kun mukana on edustajia (ihannetilanteessa) kaikista valtuustoryhmistä, on aika jättää valtuustoaloite.

6.

MEDIA MUKAAN

Netti, lehdet ja radio ovat kaikki erinomaisia keinoja kertoa suurille joukoille kampanjasta ja sen tavoitteista.

7.

ONKO TUOTTEITA TARJOLLA?

Juodaanko kahviloissa ja ravintoloissa jo Reilun kaupan kahvia. Jos ei juoda, pyytäkää sitä valikoimiin.

9.

PÄÄTTÄJILTÄ TUKEA HANKKEELLE

Kaupungin poliittinen tuki on edellytyksenä arvonimelle. Aloita vaikuttaminen omasta valtuutetusta, ja hanki kannatusta mahdollisimman monesta puolueesta.

11.

JUURI ENNEN PÄÄTÖKSEN TEKOA

Juuri ennen aloitetta käsittelevää kunnanhallituksen tai -valtuuston kokousta on hyvä vielä kerran herätellä kaikki kampanjan tukijat vaikuttamaan omien verkostojensa kautta päättäjiin.

TOIMINNAN AIKA

LOPPURUTISTUS

8.

KETKÄ OVAT MUKANA?

Kutsu kampanjaan mukaan sekä yrityksiä että järjestöjä. Kaupungin asukkaiden ja yhteisöiden tuki on tärkeää!

10.

SEURAA JA LOBBAA

Kun aloite on jätetty, on tärkeää seurata sen etenemistä. Aloitetta käsitteleville virkamiehille kannattaa lähettää lisätietoa ja esimerkkejä muista kaupungeista. Myös aloitetta tukeviin valtuutettuihin kannattaa pitää yhteyttä.

12.

REILUN KAUPAN KAUPUNGIN ARVONIMI HAKUUN

Viimeistään kunnanhallituksen tehdessä myönteisen päätöksen arvonimen hakemisesta kootaan hankkeelle kannatustyöryhmä.
Onnittelut, nyt on aika hakea arvonimeä!

OTA MEIHIN YHTEYTTÄ

Reilu kauppa ry
Kuortaneenkatu 1
00520 Helsinki

045 127 5179

reilukauppa@reilukauppa.fi
www.reilukaupunki.fi
www.reilukauppa.fi
www.facebook.com/reilukauppa
www.facebook.com/reilukaupunki

